

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12
The Buddhist Method -Based Implementation of the Small-sized Secondary Schools
under the Office of the Secondary School Education Service Area 12 in
Nakornsrihammarat Province

สมศักดิ์ ทองคำ¹ เบลูจพร ชนะกุล² และ กุสุมา ใจสบาย³

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^{2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

E-mail: somsak_thongkom2557@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมวันพระ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการและครูผู้สอน และค่านวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 16 คน ครูผู้สอน 170 คน รวม 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.26$)
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.24$)

คำสำคัญ: การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The research aimed to study the operating conditions of the Buddhist -oriented schools and to explore the guidelines to develop the Buddhist-oriented schools at the small-sized secondary school level under the jurisdiction of the Office of the Secondary School Area 12 of Nakornsrihammarat. The research was conducted in five aspects: physical aspects, activities on the Holy Buddhist Holidays, instructional activities, behaviors of students and others concerned and promotion of the Buddhist approach. The samples used in the present study were school 16 directors and 170 teachers. Krejcie and Morgan's table was used to calculate the sample size. The research instrument was a questionnaire with a confidence value equivalent to 0.93. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows.

1. The implementation based on the Buddhist approach of the small-sized secondary schools in Nakornsrihammarat under the Office of the Secondary School Education Service Area 12 was overall at a high level ($\bar{x}= 4.26$).

2. The guidelines for the development based on the Buddhist approach of the small-sized secondary schools in the study were rated at a high level ($X=4.24$).

Keywords: Implementation, Schools based on the Buddhist Approach, Small-sized Secondary Schools.

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการแข่งขันทางการศึกษา เศรษฐกิจ ทำให้คนประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเรียน การไม่มีงานทำ การปรับตัว ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนต้องพยายามปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุข ถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวได้ก็ทำให้เกิดความคับข้องใจ ชัดแจ้งในใจ วิตกกังวล ซึ่งหากปล่อยไว้เป็นเวลานานก็จะก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงได้ เช่น ปัญหาโรคจิต โรคประสาท โรคเครียด ปัญหาอาชญากรรมและผลักดันให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น ติดสารเสพติด ทะเลาะวิวาท ลักขโมย มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เบี่ยงเบนทางเพศฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวหากวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งถึงที่มาของปัญหา พบว่าก่อให้เกิดปัญหาในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อติดตามกันเป็นลูกโซ่ ไม่ใช่ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ไร้การศึกษาแต่กลับเป็นผู้ที่มีโอกาสดีทางสังคมที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง และเป็นระดับผู้นำที่คนในสังคมต่างยกย่องนับถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณภาพในการจัดการศึกษา และการพัฒนาคนของประเทศที่ยังขาดความสมดุล กล่าวคือการศึกษาได้มุ่งเน้นแต่การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง แต่ยังขาดการเอาใจใส่และพัฒนา คนให้เป็นคนดีอย่างจริงจัง จึงทำให้ประเทศต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ทำให้การพัฒนาประเทศไทย ต้องหยุดชะงักและเป็นอุปสรรคอย่างมากในการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะศึกษาโครงการ การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (พระธรรมปิฎก 2539)

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งแรกที่ทุกประเทศคำนึงถึง ประเทศใดที่ประชากรมี จริยธรรมสูง ประเทศนั้นจะสงบสุขเจริญรุ่งเรือง ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดมีประชากรที่มีจริยธรรมต่ำประเทศนั้นๆ ก็จะมีแต่ความวุ่นวายและยากที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ ด้วยเหตุนี้คุณธรรม และจริยธรรมของประชากร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (สุนน อมรวินวัฒน์ และทีศนา เขมณี 2537)

ดังนั้นการพัฒนาประเทศแนวใหม่จึงความสำคัญกับการพัฒนาคนพร้อมไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (2545-2559) ที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและ การเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ ดังกล่าว แผนการศึกษาชาติจึงกำหนดวัตถุประสงค์ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1.พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล 2. สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม โดยกำหนดแนวทางนโยบายเพื่อดำเนินการด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประชากร ได้แก่ การปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงได้กำหนด นโยบายพื้นฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 “รัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม อีกทั้งความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้

รู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียน การสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา มาตรา 23 ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของ แต่ละระดับการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2553) นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ซึ่งในการจัดการศึกษา ควรจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการมีความรู้ ดังที่ วุฒิ พลตรีและคณะ (2547) ได้เสนอแนวในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมตาม ทรรศนะของผู้สอนว่าผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันของสังคม ครูและผู้บริหารควรร่วมมือ กันและจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้าน ควรให้นักเรียนได้นำหลักสูตร ธรรมจริยธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ประเสริฐ เกษตรเอี่ยม (2545) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนทพทันอนุสรณ์ โดย การใช้สมมติ ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติ เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านต่างๆ ดีขึ้นจากเดิม รวมทั้งจำนวนนักเรียนที่มีผลการเรียน “0” “ร” “ม.ส.” มี จำนวนลดลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (วิชาการ) ที่กล่าวว่าพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นั้นเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ทั้งปวง ถ้าเด็กไม่รู้จักปลด ปลอยความทุกข์ระทมที่กระหน่ำตัวเด็กได้ เด็กก็ย่อมไม่มี สติปัญญา ไม่มีสมาธิที่จะเรียนอย่างอื่นได้

กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจึงได้จัด ให้มี โรงเรียนรูปแบบใหม่ขึ้น คือ โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งเป็นโรงเรียน ปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือ ประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของ สถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา อย่างบูรณาการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ มีปัญญาและเข้าใจในคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญาและมี วัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและ

ครูเป็นกัลยาณมิตรพัฒนาโดยจัดสภาพสถานศึกษาให้ เป็นไป ตามหลักปัญญาวิถีธรรม 4

ในปีงบประมาณ 2550 กระทรวงศึกษาธิการและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจในการดำเนินการจัดการศึกษาให้ประชากร ในวัยเรียน โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้และเสริมสร้าง สังคมคุณธรรมเป็นแนวทางให้ทุกสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาไปดำเนินการในการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียน

การดำเนินการจัดสภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบไปด้วย ด้านกายภาพ คือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม เป็นต้น ด้านกิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิตเช่นกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ จนถึง กระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกัน ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับ นักเรียน หรือครูกับครู ด้านบริหาร จัดการตั้งแต่การกำหนด วิสัยทัศน์ การกำหนดแผนปฏิบัติการ การประเมินผลและ พัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งเพื่อ ให้การพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่าง ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2550)

จากนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหา แนวคิดและผลงานของการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 12 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคและขอ เสนอแนะตลอดจนแนวทางที่สำคัญ ในการดำเนินงานจะ ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธบรรลุผล สำเร็จยิ่งขึ้นก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการส่งเสริมและการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมอันพึงประสงค์ในเด็กและ เยาวชน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทางด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัด นครศรีธรรมราช 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม พื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและ ปฏิสัมพันธ์ และด้านบริหารจัดการ

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิปุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม วันพระ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และด้านการส่งเสริมวิถิปุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครูผู้สอน โรงเรียนวิถิปุทธ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 16 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช แยกได้ดังนี้ ผู้อำนวยการ 16 คน ครูผู้สอน 344 คน รวมจำนวน 360 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนวิถิปุทธ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จำนวน 16 โรงเรียน ผู้อำนวยการ 16 คน ครูผู้สอน 170 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามประเภทการบริหารงานและวุฒิทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (Likert) (พิชิต ฤทธิจัญญ 2554) มีเกณฑ์ในการให้คะแนนและความหมายของแต่ละระดับดังนี้

5 หมายถึง มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธมากที่สุด

4 หมายถึง มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธมาก

3 หมายถึง มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธปานกลาง

2 หมายถึง มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธน้อย

1 หมายถึง มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากสำนักงานโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้บริหารโรงเรียนวิถิปุทธขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และนำหนังสือพร้อมแบบสอบถามเพื่อขอความอนุเคราะห์ที่ผู้บริหารและครูในการตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำที่ที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนวิถิปุทธ โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.37$) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.34$) ด้านการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย = 4.29) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.27$) และด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.01$) ตามลำดับ

1.1 ด้านกายภาพโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีความสะอาดร่มรื่น ปลอดภัย สงบ และใกล้ชิดธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดบริเวณสถานศึกษา ปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด และโรงเรียนได้ดำเนินการจัดห้องพักรูของพระภิกษุในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจเมตตา กรุณา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้และทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต และการส่งเสริมการฝึกฝนอบรมนักเรียนให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น (รู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลักคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างมีความสุข และการส่งเสริมให้นักเรียนมีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ยกย่องเชิดชูผู้กระทำความดีเป็นประจำ และโรงเรียนได้ส่งเสริมครูผู้สอนใช้พรหมวิหารธรรมประจำใจ ในการอยู่ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (บ้าน วัด ราชการ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การส่งเสริมให้บ้านและชุมชน มีความเป็นสมาชิกที่ดีและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อบายมุข ทั้งปวง และมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.26$) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.25$) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านกิจกรรมวันพระ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.23$) และด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.22$) ตามลำดับ

2.1 ด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพุทธศาสนสุภชาติ วาเชธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น และมีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านกิจกรรมประจำวันพระ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใส่เสื้อขาวทุกคน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ และสวดมนต์แปล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รักษาศีล 5 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม และมีนิสัย ใฝ่รู้ ผู้สั่งยาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี และไม่ดูด่า นักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลงานการวิจัยหลักการ แนวคิด เอกสารและตำราทางวิชาการมาอภิปรายสนับสนุนประกอบผลการวิจัยของผู้วิจัยดังนี้

1. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.37$) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.34$) ด้านการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.29$) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.27$) และ ด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.01$) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และด้าน

การส่งเสริมวิถีพุทธ มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.26$) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.25$) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านกิจกรรมวันพระ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.23$) และด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.22$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญทวีวิสุทธิ ธาดา (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการดำเนินงานโครงการวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1 ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับความเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนและ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ในภาพรวม ได้ผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับความเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนและพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดย ผู้บริหารโรงเรียนและพระสอนศีลธรรมเห็นตรงกันว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย นบถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนา คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ สภาพโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่น เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติและครูเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ วิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญหรือแผนกลยุทธ์ ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ 3) ด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวม ได้ผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับความเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนและพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดย ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำ และในโอกาสสำคัญ อย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา ครูและพระสอนศีลธรรมเห็นตรงกันว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูผู้ทำดี เป็นประจำ 4) ด้านผลผลิต (Product) ในภาพรวม ได้ผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับความเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนและพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และตรงต่อเวลา คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด

ได้แก่ การดำเนินชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม ครูเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริงเบิกบาน พระสอนศีลธรรมเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ มีจิตใจเมตตา กรุณา (เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน) ต่อกัน และมีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน และ 5) ด้านผลกระทบ (Impact) ในภาพรวม ได้ผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนและพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียน ครูและพระสอนศีลธรรมเห็นตรงกันว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ วัดได้ศาสนทายาท และกำลังช่วยงานส่งเสริมพระพุทธศาสนามากขึ้น ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า เรื่องที่ได้ผลสูงสุด ได้แก่ บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่เป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ กอกหวาน (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รายงานผลการประเมินการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการดำเนินงานพบว่าด้านกายภาพหรือสภาพแวดล้อมผลการประเมินโดยรวม พบว่า มีผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนปลอดภัยจากสิ่งเสพติด สิ่งมอมเมา และอบายมุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.480$) ด้านปัจจัยการดำเนินงานผลการประเมินโดยรวม พบว่า ทุกกลุ่มมีผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีผลอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการดำเนินงาน ผลการประเมินโดยรวม พบว่า ทุกกลุ่มมีผลอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรมีคาวจรธรรมและสามัคคีธรรมทั้งครูต่อครู ครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง นักเรียนมีผลอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.386$) ด้านผลการดำเนินงานผลการประเมินโดยรวม พบว่า ทุกกลุ่มมีผลอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่โรงเรียนของนักเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธมีผลอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X} = 4.564$) ด้านผลกระทบการดำเนินงานผลการประเมินโดยรวม พบว่ามีผลอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีสมาชิกของครอบครัว และชุมชนที่เป็นคนรับผิดชอบ ชยันนหมั่นเพียร ห่างไกลยาเสพติดและมีจิตอาสาที่เป็นอาสาสมัครช่วยงานสังคมเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.186$)

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ บุญธรรม (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับ 1 ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีการจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนตามความเหมาะสม อันดับ 2 ด้านกระบวนการ พบว่า มีการนิมนต์พระสงฆ์หรือวิทยากรภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนาสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ อันดับ 3 ด้านผลกระทบ พบว่า วัดได้ศาสนทายาทและกำลังช่วยงานส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น และอันดับ 4 ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนมีสุขภาพจิตใจดี ร่าเริง แจ่มใส

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดอื่นๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพิ่มเติม
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานกับประสิทธิภาพในการดำเนินการงานของโรงเรียนวิถีพุทธ ในด้านต่างๆ เพิ่มเติม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือแนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง จากประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.เบญจพร ชนะกุล และกรรมการที่ปรึกษา ดร.กฤษณา ใจสบาย และคณะครู-อาจารย์ในภาควิชา ครุศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำวิจัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. บทเรียนจากเสมา. มติชน. 24 สิงหาคม 2545 : 15.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญทวี วิสุทธิธาดา. การประเมินการดำเนินงานโครงการวิถีมุทสา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานานาชาติ เขต 1. (ออนไลน์) 2550 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2558). จาก www.ednan1.go.th/ednan1/Work/sk05.Doc.
- ประเสริฐ เกษตรเยี่ยม. การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนทัพทันอนุสรณ์โดยการใช้สมาธิ. อุทัยธานี: โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42, 2545.
- พระธรรมปิฎก. การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก. มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.
- พิชิต ฤทธิจัญญ. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: แฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์, 2554.
- วุฒิ พลตรี และคณะ. การประเมินโครงการโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2547.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี.โปรดักส์, 2550.
- สมบัติ กอกหวาน. รายงานผลการประเมินการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีมุทสา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. (ออนไลน์) 2550 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2558). จาก <https://www.gotoknow.org/posts/171285>.
- สมบุญรณ์ บุญธรรม. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทสา โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษานครปฐม เขต 1. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2558). จาก http://www.thongsook.ac.th/main/fac_page.php?mod=FacultyOfGrad&file=research_view&itemId=683&block.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และทีศนา แชมมณี. หลักการสอนจริยธรรมศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.